

מפגש 16 - שרשרת המזון בטבע

זמן: שעה וחצי

כיתות: ג'-ה'

מטרת על:

היכרות עם מרכיביה השונים של שרשרת המזון בטבע והתנסות בבניית שרשראות מזון.

עזרים:

- ◀ 16 תמונות בע"ח (ציפור שיר, נשר, אריה, חרדון, נמלה, נמר, עכבר, עכביש, פיל, זברה, קוף, נחש, חיפושית, גירפה, צב, תולעת משי).
- ◀ דפים
- ◀ כלי כתיבה
- ◀ גירים ללוח או טוש מחיק
- ◀ דבק מסטיק
- ◀ 4 דפי שרשרת המזון
- ◀ 4 דפי עזר למארג המזון (אופציונאלי)
- ◀ 4 דפי מדבקות של בע"ח (אפשר לפי דף עזר למארג המזון)
- ◀ מדבקות בע"ח למשחק סיום
- ◀ חוטי צמר צבעוניים (אחד/שניים לכל ילד).

רקע למדריך:

פתיחה - הצגת הנושא:

מחלקים את הכיתה ל-4 קבוצות. כל קבוצה מקבלת 4 תמונות של חיות שונות: ציפור שיר, נשר, אריה, חרדון, נמלה, נמר, עכבר, עכביש, פיל, זברה, קוף, נחש, חיפושית, גירפה, צב, תולעת משי. על כל קבוצה להכין רשימה של החיות שקיבלו ומה כל אחת אוכלת.

חוזרים למליאה. נציג מכל קבוצה מציג את התמונות ושמותיהן של החיות ומה הן אוכלות. המדריך רושם את שם החיה על הלוח ואת מזונה.

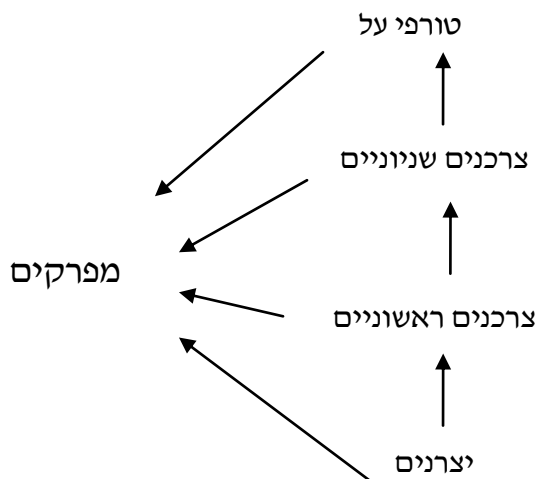
מדריך: אפשר לראות שכל חיה ברשימה מתקיימת ממזון שונה. חלק מהחיות צורכות בשר של חיות אחרות, וחלק מתקיימות מצמחים. נלמד היום על שרשרת המזון בטבע.

הסבר של המדריך - כל היצורים בטבע נחלקים ל-3 קבוצות עיקריות:

1. **היצרנים** – הצמחים המייצרים מזון באופן עצמאי בעזרת אור השמש, בתהליך יצור הנקרא פוטוסינתזה.
2. **הצרכנים** – מבחינים בין צרכנים ראשוניים: בעלי החיים הצמחוניים שאוכלים עשב (כמו צבי, פרה, פיל, עכבר) לבין צרכנים שניוניים: בעלי החיים הטורפים האוכלים בשר שניזונים מאוכלי העשב (כמו אריה, חתול) ובין טורפי העל הניזונים מטורפים אחרים (כמו צבוע, נשר ונחש).
3. **המפרקים** – חיידקים ופטריות הגורמים לריקבון בעלי החיים והצמחים שמתו. הם מפרקים אותם לחומרים פשוטים המוחזרים לקרקע ומשמשים מחדש את הצמחים.

כדאי לשרטט על הלוח תרשים זרימה ולהדביק ליד כל כותרת את תמונות בעלי החיים המתאימות ממשימת הפתיחה כדי להקל על ההבנה של הילדים:

אפשר לשרטט על הלוח ואז לבקש מהילדים להדביק את תמונות בעלי החיים שקיבלו במקומות המתאימים.

היצרנים, הצרכנים והמפרקים יוצרים יחדיו שרשרת מזון שבה כל יצור חי מהווה מזון ליצור חי אחר. חוזרים לחלוקה ל-4 קבוצות. כל קבוצה מקבלת דף שרשרת מזון ומדבקות של חיות שונות מכל הרמות. על חברי הקבוצה לבנות 2/3 שרשראות מזון ולהציגם בכיתה.

דף שרשרת מזון :

עיט	חתול	עכבר	חטה
טורף על	צרכן משני, טורף	צרכן ראשוני, צמחוני	יצרן
טורף על	צרכן משני, טורף	צרכן ראשוני, צמחוני	יצרן
טורף על	צרכן משני, טורף	צרכן ראשוני, צמחוני	יצרן

זו פעילות מעט קשה. אם יש צורך, כדי להקל על הילדים אפשר לחלק לכל קבוצה דף עזר למארג מזון שמראה כיצד בעלי החיים השונים קשורים זה לזה. כך הילדים צריכים רק להוציא מארג קיים אחד מתוך התרשים ולרשום אותו בריבועים. אפשר להדפיס מדבקות מדף העזר כדי שתמונות החיות יהיו תואמות (דף עזר למארג המזון בקובץ נפרד).

סיכום -

יוצרים את מארג המזון מחברי הקבוצה באמצעות חבלים : כל ילד מקבל מדבקה של חיה מסוימת ופתק עם מה שהיא אוכלת. כל ילד מדביק את המדבקה שלו על המצח. כל ילד צריך לתת קצה חבל למי שהוא אוכל להחזיק את הקצה השני. אפשר להיעזר בבניית המשחק בדף העזר למארג המזון.